

MR TOILET – HÅLLBAR SANITET FÖR ALLA!

GENRE: Dokumentär
 ÄMNE: Biologi, Geografi,
 Naturkunskap, Samhällskun-
 skap, Hållbar utveckling
 ÅLDER: Från 13 år (H, Gy)
 SPELTID: 55 min
 TAL: Engelska
 TEXT: Svenska

PRODUKTIONSÅR: 2020
 LAND: USA
 REGISSÖR: Lily Zepeda
 ARTIKELNR: ETS5167

För en främling är han en kille som är besatt av toaletter, men för dem som känner honom är han "Mr Toilet", en korsfarare för global sanitet. Jack Sim, som växte upp i Singapores slumkvarter, vet allt om att inte ha en ordentlig toalett. Nu ägnar han sitt liv åt ett problem som ingen vågar prata om: Skit.

Att inte ha en plats att "gå på" är inte bara ett besvär; det är ett problem som påverkar 2,4 miljarder människor över hela världen. Enbart i Indien dör 200 000 barn varje år till följd av brist på sanitära anläggningar, medan kvinnor regelbundet våldas för att de måste utföra sina behov i offentliga utrymmen.

Jacks barn beskriver honom som en 12-åring instängd i en 60-åring kropp. Han är full av skämt och det kan vara svårt att ta honom på allvar. Men han använder humor för att bekämpa diverse toalettabauer. Han grundade World Toilet Organization och har tillbringat de senaste 13 åren med lobbyverksamhet i 193 länder för att öka medvetenheten om vikten av sanitära anläggningar. Han har även framgångsrikt lobbade FN för att skapa den första internationella dagen för toaletten.

LÄROPLANSMÅL Lgr11 och Lgy11 (i urval)

Biologi (Åk 7-9)

- Människans påverkan på naturen lokalt och globalt. Möjligheter att som konsument och samhällsmedborgare bidra till en hållbar utveckling.
- Vanligt förekommande sjukdomar och hur de kan förebyggas och behandlas. Virus, bakterier, infektioner och smittspridning.
- Historiska och nutida upptäckter inom biologiområdet och deras betydelse för samhället, människors levnadsvillkor.

Geografi (Åk 7-9)

- Hur jordens befolkning är fördelad över jordklotet samt orsaker till och konsekvenser av den ojämna befolkningsfördelningen. Migration och urbanisering och orsaker till och konsekvenser av detta.
- Intressekonflikter om naturresurser, t.ex. om tillgång till vatten o mark.
- Förekomst av och orsaker till fattigdom och ohälsa i världen.
- Samband mellan fattigdom, ohälsa och faktorer som befolkningstäthet, klimat och naturresurser.

Eleverna ska ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att:

- analysera hur naturens egna processer och människors verksamheter formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen,
- utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen,
- värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling.

Samhällskunskap (Åk 7-9)

- De mänskliga rättigheterna inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Deras innebörd och betydelse.
- Olika organisationers arbete för att främja mänskliga rättigheter.
- Hur mänskliga rättigheter kränks i olika delar av världen.

Eleverna ska ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att:

- reflektera över hur samhällen formas, förändras och samverkar,
 - analysera och kritiskt granska lokala, nationella och globala samhällsfrågor ur olika perspektiv,
 - reflektera över mänskliga rättigheter samt demokratiska värden,
- Naturkunskap Gymnasiet**
- Olika aspekter på hållbar utveckling, t.ex. vad gäller konsumtion, resursfördelning, mänskliga rättigheter och jämställdhet.
 - Samband mellan individens hälsa, dagliga vanor, livsstilar i samhället,

Eleverna ska ges förutsättningar att utveckla:

1. Förmåga att använda kunskaper om naturvetenskap för att diskutera, göra ställningstaganden och formulera olika handlingsalternativ.
2. Kunskaper om naturvetenskapens roll i aktuella samhällsfrågor och i förhållande till hållbar utveckling.
3. Kunskaper om olika livsstilers konsekvenser såväl för den egna hälsan som för folkhälsan och miljön.

Samhällskunskap Gymnasiet

- De mänskliga rättigheterna, vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva de mänskliga rättigheter.
- Det nutida samhällets politiska utveckling utifrån historiska ideologiska villkor, t.ex. mänskliga rättigheter, nationalism, kolonialism och jämställdhet, i relation till maktfördelning och ekonomiska villkor.

Eleverna ska ges förutsättningar att utveckla:

1. Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna samt samhällsfrågor.
2. Kunskaper om historiska förutsättningar betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Innan ni startar en diskussion kring filmen är det viktigt att läraren/ledaren går igenom handledningen och tänker på hur man ska hantera diskussionen och svaren.

INNAN NI TITTAR

- Varför är det viktigt med en toalett? Varför är det viktigt med hygien och sanitet? Vad kan avsaknaden av toalett, hygien och sanitet få för konsekvenser?
- Diskutera toaletten. Vad betyder toaletten för eleverna? Hur många gånger om dagen använder man toaletten ungefär? Hur nära till en toalett har man vanligtvis? Hur ska en bra toalett vara? Vad är elevernas krav eller önskan på en bra toalett? I hemmet, i skolan?

EFTER FILMVISNINGEN

Jack Sim

- Kan ni beskriva Jack Sim? Vem är han och vad gör han?
- Hur tyckte ni att andra upplevde Jack Sim, t. ex. hans kollegor och hans barn?
- Hur verkade personer som Jack Sim kom i kontakt med i sitt arbete uppfatta honom? Som exempelvis Goh Chok Tong, Singapores fd premiärminister eller Dr. Bindeshwar Pathak, grundaren av Sulabh International?
- Kände ni att Jack Sim hade stöd i sin strävan efter att medvetandegöra vikten av sanitära anläggningar? Diskutera!
- Varför använder Jack Sim sig av humor för att synliggöra ämnet? Tycker ni att han gör rätt i det? Diskutera!
- Vad är ett tabu?
- Hur kommer det sig att det existerar så mycket tabun kring ämnet toaletter och hygien?
- Hur har dessa tabun skapats, tror ni?
- Existerar det även tabun i Sverige? Diskutera!
- Jack Sim säger att "när man synliggjort ämnet måste man få folk att agera". Vad var första steget för att få folk att agera?
- Varför tror ni att Jack Sim har så svårt att få människor han träffar att vilja ha en toalett?

FAKTA

SÅ STORT ÄR PROBLEMET

785 miljoner människor har inte tillgång till rent vatten. Det är ungefär en av tio av världens befolkning.

2 miljarder människor i världen har inte tillgång till ordentlig sanitet. Det innebär en fjärdedel av världens befolkning.

673 miljoner människor i världen uträttar sina behov utomhus.

Nästan **310 000 barn** under fem år dör varje år av diarré sjukdomar orsakade av smutsigt vatten och dålig sanitet. Det är över 800 barn per dag, 35 barn i timman, ett barn varannan minut.

3 miljarder människor i världen saknar möjlighet till god hygien hemma. Det är två av fem, av världens befolkning.

Sjukdomar orsakade av smutsigt vatten dödar varje år fler människor än alla former av våld, inklusive krig. **43 procent** av dessa sjukdomsorsakade dödsfall är **barn under fem år**.

Globalt saknar **15 procent** av befolkningen i städer, och **41 procent** på landsbygden, tillgång till toalett.

För **263 miljoner av de människor** som har tillgång till rent vatten tar det ändå mer än 30 minuter att hämta hem.

159 miljoner människor är fortfarande tvingade att hämta sitt vatten från oskyddade vattensamlingar.

9 av 10 som uträttar sina behov utomhus lever på landsbygden.

I nuvarande takt kommer det dröja till **2060** innan alla människor i världens minst utvecklade länder har tillgång till rent vatten.

I nuvarande takt kommer det dröja till **2109** innan alla människor i världens minst utvecklade länder har tillgång till toaletter.

Globalt saknar **31 procent** av alla skolor rent vatten. Det innebär nästan **600 miljoner elever**.

Globalt saknar **37 procent** av alla skolor toaletter. Det innebär nästan **700 miljoner elever**.

Globalt saknar **43 procent** av alla skolor tillgång till tvål och vatten för att tvätta händerna. Det innebär över **800 miljoner elever**.

Fakta hämtad från **wateraid.org**, som publicerat fakta från: WHO/UNICEF Joint Monitoring Programme (JMP); "Progress on drinking water, sanitation and hygiene - 2017 update och SDG Baselines", "Progress on household drinking water, sanitation and hygiene 2000-2017: Special focus on inequalities - 2019", "Report 2017" och "2020 WASH in Schools" samt FN 2010.

Kina

- Jack Sim besöker en skola i Kina. Kan ni beskriva toaletterna på skolan, hur såg de ut?
- Hur många elever hade skolan och hur många toaletter fanns det?
- Gör en jämförelse och diskutera; hur många elever går det på er skola och hur många toaletter har ni?
- Hur resonerade eleverna på den kinesiska skolan angående att be sina föräldrar om att bygga en toalett hemma?
- Varför svarade så många att de inte skulle prioritera att bygga en toalett, tror ni? Diskutera!
- Vad prioriterade de istället för toaletter? Varför?

Indien

- Beskriv problemet i Indien; hur löste en stor del av befolkningen sina toalettproblem där och vilka konsekvenser får detta?
- Hur upplevde ni situationen i Indien, med vilka ord skulle ni beskriva den?
- Vad var det för uppdrag som Jack Sim fick i Indien?
- Indiens regering lovade att bekosta byggen av toaletter för befolkningen. Hur tyckte regeringen att befolkningen skulle gå tillväga för att få bygga en toalett?
- Varför blev det ändå omöjligt att bygga en toalett för många?
- I filmen nämndes det att Indien inte hade resurser att finansiera toalettbyggen för sin befolkning. Om ett land inte har råd att investera i avlopp och toaletter, vad kan man göra då?
- Jack Sim nämner fem grupper som nästan alla på ett eller annat sätt bör vara involverade när det kommer till att se till att det byggs fler toaletter runt om i världen. Kommer ni ihåg vilka det var?
- Frivilligorganisationerna, Kändisarna, Bidragsgivarna, Politikerna och Lokalsamhället. Försök att förklara och diskutera varje grupps inblandning och varför i många fall de alla behövs.
- Det är dock inte bara en ekonomisk fråga som utgör anledningen till att folk inte bygger en toalett. Vad får vi för förklaringar i filmen om varför det är svårt att ändra folks inställning till toaletten?
- Hur slutar projektet i Indien för Jack Sim?
- Vad händer i hans egen organisation World Toilet Organization när han kommer hem?
- Tycker ni att styrelsen dömer Jack Sim korrekt efter det som hände i Indien?
- Jack Sim återhämtar sig sedan efter projektet i Indien. Beskriv projektet i Kina som avslutar filmen.
- ”You must become the change you want to see” står det på en skylt på en av Indiens flygplatser. Förklara innebörden och hur den kan kopplas till Jack Sim.

FAKTA

BRIST PÅ TOALETTER

Med de globala målen har ambitionsnivån gällande tillgång till sanitet höjts. De två krav som nu ställs för att ett hushåll ska anses ha godtagbar sanitet är:

1. En toalett eller en latrin som inte delas med andra hushåll.
2. En toalett eller en latrin där avföringen kan tas om hand så att bakterier inte sprids i omgivningen.

Enligt den här definitionen har idag 39 procent (2,9 miljarder människor) av befolkningen i världen tillgång till sanitet, medan 61 procent (4,5 miljarder människor) saknar det (3).

En stor del av de som saknar tillgång till en toalett eller latrin bor i låginkomstländer. Ungefär 890 miljoner människor saknar helt tillgång till toalett och tvingas uträtta sina behov utomhus (4). Det är en stor hälsorisk eftersom det gör det svårt för människor att hålla en god hygien och hålla dricksvatten rent. Sjukdomar relaterade till orent vatten och dålig sanitet, som diarrésjukdomar och kolera, är ett av de största hoten mot barns hälsa världen över. Men det går att förebygga.

HYGIEN OCH SANITET

Tillgång till vatten och toaletter är en förutsättning för att människor ska kunna hålla en god hygien. Att tvätta händerna med tvål och vatten kan minska risken för många annars vanligt förekommande sjukdomar, såsom hud- och ögoninfektioner, kolera, dysenteri, lunginflammation och diarré. Goda rutiner för handtvätt kan minska risken att drabbas av diarré med cirka 50 procent.

Ungefär 60 procent av världens befolkning har tillgång till vatten och tvål att tvätta händerna med. I de fattigaste länderna är andelen bara 27 procent. Detta innebär att tre miljarder människor saknar möjlighet att tvätta händerna med tvål och vatten i sitt hem. Ungefär en tredjedel av alla skolor i världen saknar rent vatten och godtagbara toaletter.

Fakta hämtad från **UNICEF.se**

De globala målen och barnkonventionen

GLOBALA MÅLEN

Mål nr 6 : RENT VATTEN OCH SANITET FÖR ALLA

Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla.

Ett av delmålen:

6.2 SÄKRA TILLGÅNGEN TILL SANITET, HYGIEN OCH TOALETTER FÖR ALLA

Senast 2030 säkerställa att alla har tillgång till fullgod och rättvis sanitet och hygien och att ingen behöver utträta sina behov utomhus. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt behoven hos kvinnor och flickor samt människor i utsatta situationer.

BARNKONVENTIONEN

6. Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.

24. Barn har rätt till bästa möjliga hälsa, tillgång till hälso- och sjukvård samt till rehabilitering. Traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa ska avskaffas.

- Diskutera varför sanitet är en mänsklig rättighet.
- Diskutera på vilka sätt kvinnor i världen utsätts för fara på grund av avsaknaden av god hygien, sanitet och toaletter?
- Diskutera på vilka sätt barn i världen utsätts för fara på grund av avsaknaden av god hygien, sanitet och toaletter?
- Tror ni att det är möjligt att klara av ovanstående globala mål till 2030? Vad skulle krävas tror ni?

FÖRDJUPNINGSUPPGIFTER

"Toilet is the cheapest medicine"

Toaletten är den billigaste medicinen. Skriv och redogör för på vilket sätt detta stämmer.

Toalett, hygien och sanitet

Varför är det viktigt med en toalett? Varför är det viktigt med hygien och sanitet? Vad kan avsaknaden av toalett, hygien och sanitet få för konsekvenser? Skriv en redogörande text, försök att få in så många aspekter av problemet som möjligt.

Så stort är problemet

Gå in på Wateraids hemsida via länken nedan. Gå igenom muntligt varje fakta påstående med klassen och diskutera och försök att konkretisera och förstå den verkliga innebörden i dem. Jämför hela tiden med elevernas egen situation här hemma.

De globala målen

Arbeta i grupp eller par. Försök ta reda på i vilket läge vi nu befinner oss i när det kommer till rent vatten och sanitet. Ta bland annat hjälp av länkarna nedan. Jämför sedan med innehållet i det Globala målet nr 6, med alla dess delmål. Sammanfatta era svar och redogör även för vad som krävs för att uppnå målet.

Fattigdom och ohälsa

I det centrala innehållet för geografi Lgr11 står det "Samband mellan fattigdom, ohälsa och faktorer som befolkningstäthet, klimat och naturresurser". Kan eleverna med utgångspunkt i *Mr Toilet – hållbar sanitet för alla!* försöka förklara sambandet ovan?

LÄNKAR

Wateraid

<https://www.wateraid.org/se/statistik-och-fakta>

<https://www.wateraid.org/se/toaletter>

SIDA

<https://www.sida.se/Svenska/teman/vatten-och-sanitet>

UNICEF

<https://unicef.se/fakta/vatten-och-sanitet>

Globala målen

<https://www.globalamalen.se/>

